

Remembrance, gobelin, 2020.

Jenny Ymker

een wereld in een wereld

tekst Ans van Berkum, foto's Jenny Ymker

Een zacht glooiend sneeuwlandschap waarin een vrouw de was ophangt. Zij draagt een lichtgele zomerjurk. Je voelt de bijtende kou op haar blote benen en armen. In alle rust hangt ze natte lakens met knijpers aan waslijnen. Zwart geboomte tekent zich af op een heuvelkam. Het verbeelden van zulke bevroren momenten is een wezenskenmerk van het oeuvre van Jenny Ymker. Elke encenering die zij bedenkt en vervolgens met uiterste precisie uitvoert, vormt een uit de wereld losgerukt ogenblik. Iets dat gewoon is, wordt in het vreemde gestoten. Ymker's werk is van 4 april tot 25 mei te bewonderen in een dubbelexpositie met Nicolas Dings bij Galerie 50PK in Ede.

Een boswandeling, naar de zee kijken, vliegers oplaten en bloemen plukken; bij Jenny Ymker zijn het net scènes uit toneelstukken waarin steeds iets raars gebeurt. Het regent confetti op een bospad, bloemen worden niet geplukt maar in dorre grond gestoken en een strand ligt bezaaid met rode schoentjes. Onwerkelijke werkelijkheden op plekken van stilte en inkeer. Ze brengen verwondering teweeg en doen ons gissen naar de betekenis. De scènes die Ymker bedenkt en vormgeeft, worden eerst gefotografeerd. Ooit deed ze dat met de zelfontspanner, maar daarvoor werden de visioenen die ze wilde vastleggen uiteindelijk iets te complex. Nu werkt ze voor het maken van de foto's onder meer samen met haar levenspartner Kees van de Ven, uitvoerder in de wereld van tentoonstellingsontwerpen en interieurdesign. Hij maakt met veel gevoel de foto's voor haar concepten waarbij het op de kleinste details aankomt. Op elk werk is ze zelf te zien. Alleen, en gehuld in speciaal voor dit beeld verzamelde kleding. Een enkele keer vermenigvuldigt de eenzame figuur zich zomaar in heel veel figuren. Dat doet niets af aan de ijselijke stilte die haar en hen omringt. In *Grasveld met kraaien*, duidelijk een verwijzing naar Vincent van Goghs *Korenveld met kraaien*, is zij de kraai die negen keer werd vastgelegd in zwarte kleren die vleugjes wind vangen. Negen keer is zij moederziel alleen.

Gobelin

De foto's worden niet getoond op papier of als een projectie, maar als ze daarvoor geschikt zijn – en dat zijn ze niet allemaal – vertaald in een gobelin. Dat gebeurt bij Flanders Tapestries, een weverij in het Belgische Wielsbeke, waar ontwerpen van internationaal bekende kunstenaars worden gerealiseerd. Al haar kleden worden zorgvuldig voorbereid met proefstroken, vervaardigd door ervaren ambachtslieden. In samenspraak worden de kleuren van de kettingdraden en het bundeltje inslagdraden vastgelegd waarmee het kleed uiteindelijk op de weefmachine wordt geweven. Ymker kiest de tinten met een doorgewinterd gevoel voor kleur en sfeer. Vooral de grijstinten vergen aandacht. Daar zijn er zoveel van, dat ze alleen aan de hand van de proeven kan

bepalen of het het gewenste beeld gaat benaderen. Wat er uiteindelijk uitrolt, is een schilderij in draden dat, zoals we weten, langer houdbaar is dan tal van andere kunstenaarstechnieken. Behalve die duurzaamheid is er nog een reden voor Ymker om de bewerkelijke tweede fase van het weven aan de eerste fase – de fotografie – toe te voegen. Een reden die je pas oog in oog met de werken gaat begrijpen. Een weefsel is driedimensionaal, en geeft het beeldvlak van de foto dimensie die verschil maakt. De huid van draden versterkt de tederheid en vooral het mysterie van haar voorstellingen. De werking is heel subtiel. Ook al raak je de kleden met geen vinger aan, je gaat de thematiek voelen met je zintuigen.

Zij, wij, jij

Jezelf gebruiken in een kunstwerk, en dan vooral op de rug gezien, roept allerlei associaties op. Schrijver en kunstenaar Bertus Pieters, die de tekst schreef voor haar fotoboek *Eeuwig moment* uit 2021, denkt bij Ymker's werk aan Caspar David Friedrich en Bas Jan Ader, die beiden figuren over de zee lieten staren. Dramatische beelden die de nietigheid van de mens benadrukken. Zelf

moet ik denken aan Magritte die in zijn *Decalcomania* met zo'n figuur laat zien dat de mens de sluier is die zijn eigen waarneming in de weg staat. Magrittes *Rückenfiguren* zijn beeldpuzzels die de kijker een duidelijke mededeling doen. Bij Ymker is het verhaal een zwevend fantoom. Zij biedt steeds een bron aan associaties waar kijkers een eigen net overheen kunnen weven. Ik moet denken aan het werk van Hans Op de Beeck. De figuren in zijn *Sea of tranquility* zijn net zo toneelmatig als die van Ymker. Beide kunstenaars weten stilte, verstarring en isolatie haarscherp te verbeelden. Maar waar bij Op de Beeck de nadruk ligt op een gegeven menselijke conditie, troost Ymker ons met verwijzingen naar een eventueel tegenwicht. Al kijkend identificeer je je met de eenzame figuur die zij laat optreden. Je volgt een draad. Je gaat mee op reis. Je stopt ook aan de rand van de vijver en hangt slingers tussen stammen. Het regent weliswaar dode bladeren op ons pad, zegt ze in *Leaves*. Dat zijn boodschappers van de dood, zoals zoveel dichters ons leren. Maar aan een dode boom kunnen ook heel veel gekleurde linten wapperen, terwijl je op een lage tak zit te rusten.

De band, gobelin, 2024.

Edith, lightbox, 2023.

*'Het is muziek, het is poëzie,
het is een ervaring'*

Toen

Jenny Ymker laat me haar zolderkamer met rekvisieten zien. Daar hangen en staan paraplu's, wandelstokken, koffers, schoenen en damestassen. De rijen jurken en jassen dateren uit de jaren zestig en zeventig van de vorige eeuw, maar zijn van een soort tijdloze saaiheid en degelijkheid. Rechte modellen met een smalle ceintuur of sjaalkraag. Iedere zwier ontbreekt. Dit is de tegenhanger van de New Look van ontwerper Dior, die toen toch ook bestond. Met een schok schiet het me te binnen: 'Zo'n ruit, had tante Toos die niet?' Het zijn de kleren van vrouwen die vooral keurig moesten zijn. Die zondags nette jassen droegen en door de week de oudere net zo nette exemplaren afdroegen.

Het is alsof ik even achter het toneel mag kijken, naar de plek waar heel zorgvuldig de outfit wordt gekozen voor de rol die gespeeld moet worden. Onder de accessoires vallen de koffers en handtassen op, met hun vele vakjes en stoffen elastiekjes om iets achter te steken, al hebben ze geen idee meer wat. Was dat de plek voor een portemonnee of misschien voor een nageletui? Zat achter dat elastiek misschien een sigarettenkoker, een haarborstel of een doosje akkertjes (maagtabletjes)? De kennis van wat er allemaal in zo'n damestas moest is weg, constateren we als we erin kijken. Er werd heel veel mee-gedragen. Er moest voor alle situaties een hulpstuk zijn. Je tas was je identiteit. Je tas was je vrijheid.

Niemand, iemand

Met haar keuze voor deze kleding transformeert de kunstenaar zich in haar geweven schilderijen bewust in iemand die iedereen kan zijn. In een persoon 'zonder eigenschappen', van wie de geslachtskenmerken zijn afgestroopt. In *La Danse des robes* laat ze dat weten door de jurken als vliegers op te laten in een lege wei. Schoenen, laarzen, een koffer en een handtas completeren het beeld. Alle rekvisieten hangen aan draden die ze met de hand borduurde op het voltooide gobelin. Een 'handtekening' waarmee ze dit beeld van haar gereedschap extra met haar persoon verbindt. In haar werk *Blue* zie je haar verward tussen boomstammen staan. Met een verbeterd gezicht houdt ze het

Jenny Ymker bereidt zich voor op een fotoshoot.

uiteinde van een geborduurde blauwe draad vast, die strak om de grijze stammen is getrokken. Zij, en niemand anders, bepaalt dit beeld van een verdorrend bos met een wirwar aan kreupelhout. Dit is niet het enige werk waarin de associatie met 'de touwtjes in handen houden' speelt, al blijven eindpunt, begin en richting raadsels.

Gobelinkamer

Ymker begon ooit met sculptuur en verstopte zich een hele periode in werk in de zorg. Tot de kunst weer terugkwam met deze prachtige gobelins. Daarnaast zijn er foto's gevat

in lichtdozen en filmloops, die ze ook in lijsten plaatst en voorziet van een subtiel geluid. Ze kreeg veel prijzen, waaronder de prestigieuze Luxembourg Art Prize in 2019. Haar werk is onder meer opgenomen in de collecties van het Noordbrabants Museum en de collectie van de provincie Gelderland. Als ik haar bezoek borduurt ze net het zoveelste gouden hartje in een margriet in haar werk *Het Gouden Uur*, dat een zee van die bloemen laat zien waar een vrouw in het wit doorheen waadt. De geweven zeepbellen en ballonnen die in kamers en bossen zweven, de keten van trommels die achter haar aan

door het water wordt getrokken; het is muziek, het is poëzie, het is een ervaring. Het liefst zou ze nog ooit een gobelinkamer maken zoals er vroeger in kastelen en rijke huizen waren. Laat er gauw een opdrachtgever opstaan.

4 april tot 25 mei
Tentoonstelling Alter Ego
Jenny Ymker en Nicolas Dings
Galerie 50PK, Ede
<https://50pk.nl>
www.jennyymker.com

Serpentine, gobelin en handgeborduurd, 2023.

Serpentine, detail, gobelin, 2024.

